

DATUM
29 oktober 2024

BEHANDELD DOOR
A.H. Bulthuis

DIRECT NUMMER

Provincie Flevoland
Gedeputeerde Staten van de provincie Flevoland
Postbus 55
8200 AB LELYSTAD

ONDERWERP

Visie op de landbouw
in Flevoland

ONS ZAAKNUMMER

1000513

BIJLAGEN

UW BRIEF VAN

-

UW KENMERK

-

VERZONDEN

Geacht college,

Op dit moment werkt u met de landbouwsector hard aan de ontwikkeling van de Visie op de landbouw in Flevoland. Wij zien deze visie met veel belangstelling tegemoet omdat deze gaat helpen bij de strategische keuzes die in Flevoland gemaakt worden voor de inrichting en het beheer van het landelijk gebied.

De visie op de landbouw zal via het programma landelijk gebied in Flevoland uiteindelijk één van de bouwstenen zijn voor de Omgevingsvisie van de provincie Flevoland. Wij vinden het daarbij belangrijk dat de opgaven in het gebied integraal worden benaderd en integratie plaatsvindt van het thema landbouw met de andere thema's zoals wonen, natuur en bedrijven. Dat maakt afgewogen keuzes mogelijk, ook voor het waterbeheer.

In deze brief volgen aanbevelingen die zijn gebaseerd op onze watervisie "Met water werken aan onze leefomgeving" en een eerste aanvullende bestuurlijke inventarisatie. Wij gaan ervan uit dat wij nauw betrokken zijn bij de ontwikkeling van de visie en de uitwerking hiervan.

Water: belangrijk voor Flevoland!

"Water" is wat ons betreft één van de meest relevante thema's in de landbouwvisie. Daarom geven wij met deze brief vanuit onze inzichten, kennis en ervaringen aanbevelingen mee voor de ontwikkeling van de visie. Wij constateren dat onze aanbevelingen goed aansluiten bij de rode draad in het verslag dat is gemaakt naar aanleiding van de landbouwcafés waar het gaat om gewasbescherming en bemesting, gezonde bodem, biodiversiteit en natuurlijk voldoende water van goede kwaliteit in Flevoland.

Toekomstbestendig waterbeheer en visie op de landbouw in Flevoland.

Door allerlei ontwikkelingen (klimaatverandering, gebruik van de ruimte, druk op de ruimte, nieuwe stoffen en dergelijke) wordt het steeds moeilijker en ook duurder om de functies wonen, bedrijven, landbouw en natuur vanuit het waterbeheer te faciliteren.

Wij werken aan toekomstbestendig waterbeheer tegen aanvaardbare kosten. Dat doen we met onze stuwen, gemalen en watergangen, onze assets. Daarnaast werken we aan meer ruimte voor water, bijvoorbeeld door meer oppervlaktewater, retentie en meer water in de bodem. Daarbij is het belangrijk dat ook de gebruikers van de ruimte meedenken en meewerken aan toekomstbestendig waterbeheer. Ieder vanuit de eigen mogelijkheden en de eigen rol.

Wij gaan voor oplossingen waarbij eventuele nadelen niet worden afgewenteld naar het watersysteem, naar derden, naar andere gebieden of naar de toekomst. Wij kunnen op basis van onze kennis en expertise goed beoordelen wanneer sprake is van afwentelen en kunnen toekomstbestendige oplossingen aandragen.

Flevoland is een provincie met hoogwaardige landbouw. Om ook in de toekomst gebruik te kunnen maken van vitale water- en bodemsystemen werken we nu al aan de juiste maatregelen voor de toekomst. Wij doen een appèl op de agrarische ondernemers in ons werkgebied om ook hieraan mee te werken en wij zijn graag nauw betrokken bij de ontwikkeling van de Visie op de landbouw.

Einde maakbaarheid in zicht en invalshoeken voor de toekomst.

We onderzoeken momenteel met behulp van een zogenaamde "kantelpunten analyse" waar de grens van de maakbaarheid ligt en wat dat betekent voor ons watersysteem en het faciliteren van de functies in ons werkgebied. En vervolgens daar waar knelpunten ontstaan na te denken over oplossingen. Wij zien verschillende invalshoeken om tot die oplossingen te komen:

1. Ruimte voor water.

In onze gebiedsprocessen werken we samen met onze partners aan waterbeschikbaarheid en het voorkomen van wateroverlast. Door het verbeteren van de sponswerking in ons hele werkgebied kunnen we dit "robuuster" maken. Dat betekent meer ruimte voor oppervlaktewater, waterberging, een goed grondwaterpeil en de kwaliteit van de bodem op peil houden of verbeteren. Wij verwachten dat in de Visie op de landbouw dit aspect nadrukkelijk aandacht krijgt.

2. Management van de assets.

Dit doen wij op twee manieren:

- a. Optimaliseren van onze assets, zorgen dat de watergangen, stuwen en gemalen goed functioneren.
- b. Technische innovaties en oplossingen. Bijvoorbeeld gebruik van kunstmatige intelligentie.

Wij kunnen in Flevoland veel sturen via onze assets en dat leidt tot prima omstandigheden voor de burgers en bedrijven in Flevoland met relatief weinig wateroverlast en tot op heden weinig watertekorten. Dat kost echter veel geld dat voor een groot deel opgehaald moet worden via de waterschapbelastingen. Daarnaast neemt de druk op de ruimte toe en verandert het klimaat. Daarom is het noodzakelijk niet alleen te kijken naar oplossingen via onze assets zoals hierboven aangegeven, maar ook in te zetten op andere oplossingen zoals ruimte voor water en het gebruik van de ruimte.

3. Gebruik van de ruimte.

Wij doen een beroep op de inwoners en ondernemers in ons gebied om mee te werken aan toekomstbestendig waterbeheer, zowel kwalitatief als kwantitatief. Dat kan heel goed door minder water te gebruiken, zuinig om te gaan met water, water vast te houden of hergebruik, beperken van emissies en gebruik van producten die nadelig zijn voor de waterkwaliteit.

Waar wij een beroep doen op derden kan dit betekenen dat functies wijzigen of het huidige gebruik aangepast wordt. Niet alles kan immers overal.

Wij willen u uitnodigen om vooral ook in de Visie op de landbouw te verkennen wat hier de mogelijkheden zijn voor de agrarische ondernemers.

Het is noodzakelijk om vanuit de lange termijn te werken. Bij de investeringen die wij doen spreekt het voor zich dat wij uitgaan van maatschappelijke meerwaarde van deze investeringen en daarbij de effecten op de lange termijn in onze afwegingen betrekken. Wij verwachten deze lange termijn benadering ook in de Visie op de landbouw. Waar in de visie maatregelen worden voorgesteld gaan wij ervan uit dat deze gebaseerd zijn op een duidelijke visie voor de lange termijn.

Voor het Flevolands Programma Landelijk Gebied hebben wij input geleverd welke u kunt gebruiken bij de ontwikkeling van de visie.

Water en Bodem sturend.

In 2022 heeft het ministerie van I&W 33 structurerende keuzes geformuleerd die bijdragen aan behoud en verbeteren van de draagkracht van onze water- en bodemsystemen. Onder draagkracht verstaat het ministerie: een goede waterbalans (niet te veel, niet te weinig), schoon oppervlaktewater en grondwater, beschikbaarheid van zoetwater en een goede toestand van de bodem en de grondwaterlichamen.

In de Strategisch Agenda Flevoland is in navolging op de brief van I&W tussen de provincie, de gemeenten en het waterschap afgesproken dat het principe "water en bodem sturend" wordt uitgewerkt voor de specifieke situatie in Flevoland. Dat zal meer zicht geven op maatregelen voor een toekomstbestendig Flevoland en zal leiden tot een afwegingskader dat gebruikt wordt bij de beoordeling van nieuwe ontwikkelingen en het gebruik van de ruimte. Wij gaan er dus vanuit dat "water en bodem sturend" één van de leidende principes zal zijn in de landbouwvisie.

We gaan hierover zeker in gesprek met de belanghebbenden in Flevoland, daarom is het van belang dat de visie niet een statisch document wordt, maar dat er ruimte is om nieuwe inzichten toe te voegen.

Bodemdaling.

Bodemdaling en klimaatverandering hebben effecten op het waterbeheer. Het is bijvoorbeeld niet altijd haalbaar om tegen acceptabele maatschappelijke kosten maatregelen te treffen om te kunnen voldoen aan de normen voor wateroverlast. Dit speelt met name in gebieden waar bodemdaling optreedt. De provincie Flevoland werkt momenteel aan heroverweging van de normen voor wateroverlast. Deze normering is een belangrijke randvoorwaarde voor de visie op de Landbouw.

Ook in de gebiedsprocessen is bodemdaling een actueel onderwerp. Samen met onder andere de provincie en LTO zitten we om tafel om meer inzicht te krijgen in de consequenties van bodemdaling voor agrarische ondernemers en mogelijke oplossingen. De uitkomsten hiervan worden in het najaar van 2025 verwacht. Het is daarom belangrijk dat in de Visie op de landbouw ruimte bestaat om ook de nieuwste inzichten te verwerken.

Waterbeschikbaarheid, twee sporen.

Om de beschikbare hoeveelheid water op peil te houden of te vergroten hanteren wij twee sporen:

- a. Wijs omgaan met water.
Dit is de opgave voor iedereen in Flevoland om water te besparen, vast te houden en ook te accepteren dat er zich soms zulke droge omstandigheden voordoen dat overlast en schade niet altijd te voorkomen is.
- b. Herverdelen van water.
Wij onderzoeken de mogelijkheden om in perioden dat water 'over' is het water anders te verdelen, waardoor per saldo beter wordt voorzien in de watervraag.

Klimaatverandering: kans wateroverlast of watertekorten neemt toe.

Uit de laatste klimaatscenario's blijkt dat wij ons moeten realiseren dat de kans op wateroverlast en watertekorten in de toekomst toeneemt. Vanuit het oogpunt "vitale landbouw, ook in de toekomst" is het raadzaam hier aandacht aan te besteden in de Visie op de Landbouw.

Klimaatverandering leidt tot meer neerslag en daarmee tot een hogere af- en uitspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen. Dit zet druk op de waterkwaliteit en vraagt dus extra aandacht voor het zoveel mogelijk beperken van afspoeling en uitspoeling.

Kaderrichtlijn water en waterkwaliteit.

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) verplicht lidstaten het grond- en oppervlaktewater in een goede chemische en ecologische toestand te brengen en te houden. Achteruitgang is niet toegestaan. Flevoland voldoet op dit moment niet aan de doelen van deze richtlijn. Voor met name gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten (stikstof) zijn de waarden in het oppervlaktewater te hoog, de normen worden overschreden. Wij vragen u in de Visie op de landbouw aan te geven hoe deze visie kan bijdragen aan de emissie-reductieopgaven in Flevoland.

Biodiversiteit.

Wij willen u wijzen op het belang van biodiversiteit. Ons beleid is gericht op het vergroten van biodiversiteit en u hebt onlangs subsidie verstrekt voor het ecologisch beheer van onze keringen, taluds en bermen. Voor agrarische ondernemers zijn er veel mogelijkheden om te werken aan biodiversiteit. Versterken van de biodiversiteit kan bijvoorbeeld een rol spelen in natuurlijke plaagbeheersing en daarmee minder gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen. We zien dan ook aandacht voor biodiversiteit graag terug in de Visie op de landbouw.

Groenblauwe dooradering.

Een belangrijke maatregel voor een vitaal landelijk gebied in Flevoland is groenblauwe dooradering. Deze is ook vermeld in de brief van het ministerie van I&W als voorbeeld van een structurerende keuze. Groenblauwe dooradering maakt een robuust watersysteem mogelijk dat functioneert in wisselende weersomstandigheden en het is een randvoorwaarde voor de leefgebieden van flora en fauna.

Het versterken van de groenblauwe dooradering kan heel goed worden uitgewerkt in de landbouwvisie.

Verzilting.

In bepaalde delen van ons gebied hebben we te maken met hoge zoutgehaltes. Dit betekent dat het grond- en oppervlaktewater in deze gebieden minder geschikt is voor beregening van gewassen.

Zoals eerder in deze brief is aangegeven kijken we naar mogelijkheden om in perioden dat water 'over' is het water anders te verdelen, waardoor beter wordt voorzien in de gewenste waterkwaliteit. Met het oog op klimaatverandering kan echter niet altijd in de gewenste kwaliteit worden voorzien. Goed om hier in de Visie op de Landbouw rekening mee te houden.

Actieplan Bodem en Water (ABW) en Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW).

De landbouw is de belangrijke economische pijler van het landelijk gebied van Flevoland en boekt nationaal en internationaal successen. Met het Actieplan Bodem en Water werken LTO, provincie en waterschap samen aan het verbeteren van de bodem- en waterkwaliteit. Het actieplan heeft een niet verplichtend karakter, maar is wat ons betreft niet vrijblijvend. Het is op dit moment vooral gericht op bewustwording en kennisverbreding. Bij voorkeur gebiedsgericht en met adviseurs op het gebied van bemesting en gewasbescherming, loonbedrijven en kennispartners zoals de Aeres Hogeschool Dronten en Wageningen Research.

Meer aandacht is nodig voor terugdringen van emissies van gewasbeschermingsmiddelen vanaf perceel en erf naar het grond- en oppervlaktewater. De agrosector is zelf aan zet om maatregelen te implementeren in het dagelijks handelen op de bedrijven en in de ondernemingen.

Helaas is bij de agrarische ondernemers de belangstelling matig voor het uitvoeren van maatregelen die bijdragen aan een goede waterkwaliteit en spaarzaam gebruik van water. Slechts 15% neemt deel aan het Actieplan Bodem en Water. Op zich is dat bijzonder, omdat blijkt dat deze maatregelen ook bijdragen aan een betere bedrijfsvoering en een hoger rendement. Wij denken op basis van onze ervaringen dat we veel meer kunnen bereiken met het Actieplan, in combinatie met het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer en de vergroeningsmaatregelen vanuit de Europese Unie en nodigen u uit ook vanuit de Visie op de landbouw hier een impuls aan te geven. Daarbij is het essentieel dat de sector de doelen voor het terugdringen van emissies als gevolg van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen onderschrijft en een voortrekkersrol wil vervullen.

Veel informatie is al beschikbaar.

Kennis van water- en bodemsystemen is nodig om te kunnen begrijpen hoe ruimtelijke processen werken en hoe wij daarin onze doelstellingen kunnen realiseren.

Bij de ontwikkeling van onze kennis en nieuwe technieken werken wij samen met derden. Wij gebruiken deze kennis in ruimtelijke processen zoals FPLG en omgevingsvisies en ook delen wij deze kennis met bewoners, terreinbeheerders, agrarische ondernemers en maatschappelijke organisaties. Daarnaast maken we graag gebruik van de kennis die in het gebied aanwezig is, zodat wij samen kunnen werken aan een vitaal Flevoland.

Rondom bodemdaling, gebruik van drainage, bodemmanagement, waterkwaliteits-maatregelen et cetera is al veel onderzocht en er zijn veel publicaties verschenen waar u goed gebruik van kunt maken bij de Visie op de landbouw.

Wij gaan graag met u in gesprek over de Visie op de landbouw en de vervolgstappen.

Met vriendelijke groet,

het college van Dijkgraaf en Heemraden
van Waterschap Zuiderzeeland,

de secretaris-directeur,

ing. W. Slob MSc.

de dijkgraaf,

ir. H.C. Klavers.